

авторського права і суміжних прав є однією з найголовніших умов становлення України як сучасної правової держави.

Література.

1. Скакун О. Ф. Теория государства и права: Учебник. – Харьков: Эспада, 2005. – 840 с.
2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К.: Істина, 2004. – 856 с.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40, 41, 42, 43, 44. – Ст. 356.
4. Про авторське право і суміжні права від 06.01.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 8.
5. Интеллектуальная собственность: у 2-х т.: Т.1 Авторське право і суміжні права / За ред. О. Д. Святоцького, В. С. Дроб'язка. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 672 с.
6. Богдан Й. Плагіат як явище наукового буття // Юридичний вісник України. – 2008. – № 26. – С. 12.
7. Судариков С. А. Право інтелектуальної соб-ственності: учеб. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 512 с.
8. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року № 5 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10/page>.
9. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 6. – С. 3–13
10. Ієвіна О. Визначення піратства та контрафакції у національному законодавстві України та міжнародних актах з питань інтелектуальної власності // Нотаріат для вас. – 2008. – № 11. – С. 17–19.

УДК 351:323.21

Зіновій Коваль

МЕХАНІЗМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОЗИТИВУ ЯК ОДНОГО ІЗ ПРОВІДНИХ ЧИННИКІВ УСПІШНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Публікація присвячена актуальній темі забезпечення інформаційно-психологічного позитиву в державному управлінні в умовах ведення проти України деструктивного інформаційно-психологічного впливу. Розглядаються концептуальні підходи до формування механізму державного управління інформаційно-психологічним позитивом як одним із провідних чинників захисту національних безпекових інтересів. Запропоновано до широкого вжитку термін «інформаційно-психологічний позитив державного управління».

© Коваль З.В., 2012.

Ключові слова: національна безпека, консолідуюча пропаганда, механізми запровадження інформаційно-психологічний позитив в державному управлінні, інформаційно-психологічний вплив.

✦ Відсутність інформаційно-психологічного позитиву в державному управлінні в умовах ведення проти України деструктивного інформаційно-психологічного впливу унеможливають досягнення цілей, проголошених українською державою як пріоритетних у внутрішній та зовнішній сферах діяльності.

✦ Даній проблематиці присвячено роботи закордонних дослідників Касса Санстейна та Річарда Талера, російських вчених академіка В. Казначеева, доктора фізико-математичних наук В. Кучина, українських академіків Е. Лібанової, О. Костенко та М. Жулинського, член-кореспондента НААН, віце-президента Асоціації бібліотек України В. Вергунова, професора Г. Почепцова, дослідників Н. Волопаса, Л. Усенко, Ж. Безп'ятчук та інших. Роботи вказаних авторів присвячені формулюванню та обґрунтуванню понять «позитив», «національний позитив» та наповненню їх реальним і зрозумілим змістом.

✦ Підходи до формування механізму інформаційно-психологічного позитиву в державному управлінні в умовах ведення проти України деструктивного інформаційно-психологічного впливу не розгорнуті, бачення їх неузгоджені, єдиного підходу до їх розуміння немає. Термін «інформаційно-психологічний позитив в державному управлінні» в науковій літературі широко ще не вживався.

✦ Мета даної публікації – виходячи з формулювання поняття «інформаційно-психологічний позитив», розкрити його зміст та визначити концептуальні підходи до розробки механізму державного управління ним.

✦ Пропаганда завжди ґрунтується на позитиві, а контрпропаганда – на негативі. Якщо в країні культивується в основному інформаційно-психологічний негатив то це є ознакою того, що країна перебуває під деструктивним прихованим іноземним впливом, який може перерости в інформаційно-психологічний колоніалізм. Нажаль, українська держава та суспільство вражені інформаційно-психологічним негативом. Такий загрозливий стан речей терміново необхідно виправляти.

З аналізу будь-якої нашої програми телепередач видно, що інформаційно-психологічний негатив в ній складає переважну більшість. На телеглядача тисне потужний деструктивний інформаційно-психологічний вплив, з метою через перенавантаження досягнути більшого ступеню деструктивного управління, привчити негатив сприймати як невідворотність буття, а значить стати байдужим до чужого, а відтак і свого горя; навчитись з цим жити і покірливо йти за обставинами. Всі наші політичні телешоу – це зразок неприкритих інформаційно-психологічних прийомів, щоб не допустити консолідації національної політичної еліти хоча б на тиждень. В Україні відсутні телепрограми консолідуючої спрямованості на кшталт «Консенсус», «З любов'ю до України», «Заради України та її народу», «Подаймо руки», «Наше місто – наш дім», «Бережімо природу», «Твій депутат», «Лицем до громади» тощо. Чому консолідуючий інформаційно-психологічний позитив не потрібен власникам ЗМІ? Тому що на Україну як державу вони ніколи не працювали і потрібна вона їм тільки як джерело швидкого збагачення, а щоб це джерело не вичерпалось – вони

й діють за старим перевіреним принципом «розділяй та володарюй». І перший помічник у цій справі – перманентний інформаційно-психологічний негатив, адже коли раби ворогують один з одним, то господарі можуть бути спокійні за своє майбутнє.

За оцінками Інституту Альберта Ейнштейна (США), у 2008 році показник депресивності українського суспільства перевищив 66 % населення, що, на думку вчених, виключає можливість для країни здійснити оптимістичний прорив. У країні нічого не робиться для формування позитивного соціально-психологічного клімату, для установлення довіри в суспільстві, піднесення патріотичного духу настільки, щоб нація змогла зробити суспільно-технологічний відрив від стану тотальної кризи. [1] Директор Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАНУ, академік НАНУ Елла Лібанова вважає однією з життєво необхідних вимог позитивного існування українського народу обмеження інформаційного бруду, що плететься на голови наших громадян [23]. Недарма американський соціолог Е. Тофлер у своїй роботі «Шок майбутнього» вважає, що людство вимре не від екологічних катастроф, а від того, що не зможе пережити психологічний шок, пов'язаний з прискоренням часу, зростанням інформаційних потоків.

Для прикладу, Росія до кінця 2012 року з метою поставити заслін деструктивному інформаційно-психологічному впливу запровадить цензуру в Інтернеті та починає цілодобовий моніторинг мережових ЗМІ за допомогою спеціального програмно-апаратного комплексу (ПАК). На відповідність російським законам перевіряються не тільки тексти, але також фото, аудіо і відео — як редакційні, так і викладені користувачами. Відповідно до конкурсної документації, ПАК повинен включати в себе моніторинг всього контенту (статті, коментарі, мультимедіа) сайтів, зареєстрованих як ЗМІ, на предмет наявності слів, виразів та іншої інформації, яка розцінюється в якості загрози інформаційній сфері РФ [12].

Російський дослідник, економіст та демограф М. Еберстадт висловив думку, що першопричиною вимирання населення Росії виступає психологічний депресивний чинник, який обумовлює відношення та підходи до життя. Російське суспільство – депресивне, і державі дуже важко лікувати його. Дослідження російських вчених підтверджують, що найбільш нещасливими народами світу визнали себе зimbabweйці та росіяни. Брак оптимізму, позитивного настрою, віри у щасливе майбутнє, відсутність почуття соціальної захищеності робить Росію одним із самих нездорових регіонів світу [25].

Доведений до критичної маси негатив збуджує соціальні протести, що випробовують суспільство на міцність, доводячи їх до бунтів. Бунти, як правило, породжують або посилюють тоталітарні режими, надаючи їм ореолу охоронців порядку й захисту від безладу. Суспільство бунти дезінтегрують та дезорієнтують. Негатив також породжує синдром емоційного виснаження не тільки в окремого індивіда, а й у соціуму в цілому. Синдром емоційного виснаження – це реакція організму на тривалу дію стресів середньої інтенсивності, що породжуються напруженим робочим графіком, деструктивним інформаційно-психологічним впливом ЗМІ. Фахівці ВООЗ стверджують, що у 21 сторіччі від цього синдрому страждають щонайменше 25 % європейців. В Україні таких не менше, а, можливо, навіть і більше [4].

Ніщо так не підриває моральний дух нації, як деструктивні міфи, що нав'язуються на рівні підсвідомості. Один з таких деструктивних міфів – міф про нашу меншовартість, нібито неспроможність проводити системні

зміни в державі та суспільстві. Мета такого міфу – посилити комплекс інформаційно-психологічної вразливості, не дати можливість опанувати ситуацією сьогодення та майбутнім.

Досліди, проведені у свій час М. Теслою та російським академіком В. Казначеевим, підтверджували, що людське тіло вібрує на визначеній частоті, притягуючи до себе як позитивні, так і негативні заряди енергії, при цьому постійно обмінюючись інформацією з навколишнім простором. У людини духовно здорової ці процеси проходять більш-менш гармонійно, де позитив та негатив – зрівноважений. Але в деяких випадках кількість негативних зарядів набагато перебільшує позитивні. Причиною цьому дослідники вважають послаблений імунітет, родові травми, довгострокове знаходження в негативному середовищі. Наслідками такого впливу є зсув у системі моральних координат, втрата простої життєвої радості, депресія, на зміну якій обов'язково приходить агресія.

Британські та американські вчені довели, що до 2020 року основною причиною інвалідності й смертності людей на Землі буде депресія, адже вона часто викликає серцево-судинні захворювання. За даними ВООЗ, кожен 4–5 мешканець планети страждає від психічних захворювань. За останні 15 років кількість психічно хворих людей в Росії збільшилась майже на 40 %. Не кращі справи й в Україні.

Все те, що зараз у нас відбувається – все це нічого позитивного не дає, а може бути лише матеріалом для діагнозу стану країни та рівня політичної еліти. Історія української незалежності – це історія нашої безперервної боротьби самих із собою. Ми перебуваємо у постійному стані громадянської війни, громадянського конфлікту, просто зараз вони мають інший вимір. За таких умов люди змушені підтримувати менше зло з більшого. Усе це позбавляє країну виразної перспективи. Під гаслами «ганьба» і «зрада» відбувається власне ганьба і зрада. Ми навчилися і вміємо боротися за державу, але не навчилися і не вміємо її будувати. Відтак, навчилися існувати за умов бездержавності. Не можна допустити чергового випадіння України з історії [16].

Стратегічне завдання держави – боротьба з інформаційно-психологічним негативом, запровадження здорового позитиву в усі сфери суспільного життя. Держава не повинна цю стратегічну місію передавати на відкуп у приватні руки, адже тоді боротьбу з негативом буде програно. Автор визначає інформаційно-психологічний позитив державного управління як стан та процес реального позитивного ставлення окремих індивідів та широких соціальних груп до реальних кроків держави та представників її влади.

На щастя, не все так безнадійно, як здається. За результатами опитування «Research Branding Group», що проводилися в липні 2011 року в Україні (в 24 областях та Криму) засвідчують, що патріотами України вважають себе 76 % респондентів, 72 % пишаються тим, що є громадянами України, кожен другий українець (52 %) у разі потреби готовий захищати свою країну [2].

Спершу на зміцнення інформаційно-психологічного позитиву повинна працювати поки що чітко не сформована національна ідея. Сьогодні на засадах позитиву планує своє майбутнє навіть міжнародна спільнота. Так, 19.07.2011 року Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію з назвою «Щастя: цілісний підхід до розвитку», спонсорами якої виступили декілька десятків країн, у тому числі Бразилія, Франція, Німеччина, Індія, Великобританія. В Китаї на зміну п'ятирічки «Гармонії»

прийшла п'ятирічка «Щастя». У Великобританії управління національної статистики проводить щоквартальні опитування громадян на предмет виявлення ступеню їх щастя та задоволеності життям [3].

Формуванню інформаційно-психологічного позитиву повинен сприяти чинник наявності своїх народних за духом, державних за законом Збройних сил. Вони – один з інститутів, який має легальне право на захист країни, використовуючи силу, окреслену нормативною базою. Збройні сили необхідно пропагувати, пишатись ними, турбуватись за їх потреби. Адже сам факт існування сильної, модерної, забезпеченої армії працює на авторитет будь-якої держави, влади, консолідує суспільство, згуртовує його, виховує молоде покоління. Потреби армії – це не стільки тягар для держави, скільки наявна можливість для модернізації економіки, створення нових робочих місць, закриття основних конкурентоспроможних циклів виробництва у країні, отримання прибутку від продажу техніки та озброєнь.

На Заході робили спроби проблеми позитиву вирішувати навіть з допомогою медикаментозних засобів. Коли у вісімдесятих роках минулого століття з'явився препарат «Прозак», який став відомим у світі депресантом, декому здавалось, що проблему щастя вирішено. Хімічна промисловість з великою швидкістю вигадусь нові синтетичні психоактивні речовини. Країни Євросоюзу навіть не встигають їх відслідковувати та заносити до списків заборонених. Історія з сумішами для куріння, здобленими такими новими штучними наркотиками, що мала місце в Україні, – тільки невеликий епізод цієї глобальної війни за хімічне щастя. Відомо, що «гормоном щастя» в організмі людини називають серотонін. Коли його мало, розвивається депресія, що часто супроводжується невмотивованою агресією. Серотонін є в наявності в рослинних продуктах. Російські фахівці Інституту механохімії та хімії твердих тіл разом з колегами з Інституту цитології Сибірського відділення РАН вивчали вміст серотоніну в рослинах, виділяли його в чистому вигляді, проводили досліди на тваринах. Вони стверджують, що серотонін позитивно впливає на настрій людини, усуває депресію, покращує розумові здібності, регулює роботу шлунково-кишкового тракту. Серотонін працює в тісному зв'язку з дофаміном (гормон задоволення), що відповідає за процес розслаблення. Брак цих речовин у нашому організмі також віддзеркалюється на нашому настрої, відбираючи у нас почуття щастя [6].

Отже, саме екологічно чисте, здорове рослинне харчування є запорукою успішного регулювання мозкових процесів, відповідальних за настрій людини, розумові здібності тощо. Чи не тому наші пращури, не дивлячись на важкі умови життя, вважали себе людьми щасливими? Саме Україна може стати виробником такої високоякісної та психічно здорової рослинної продукції. Для України є життєво важливим впровадження стратегії вирощування екологічно чистої рослинної продукції як кардинальний шлях забезпечення свого населення та відправки на експорт рослинних харчових продуктів, які є базовими для синтезу в людському організмі серотоніну.

Російський вчений, доктор фізико-математичних наук В. Кучин, досліджуючи депресію, встановив, що позитивне мислення людини визначає стан її здоров'я, що найбільш ефективною профілактикою при депресії виступає здоровий клімат у сім'ї – це те, що дає відчуття захищеності. Людину, зломлену психологічно, вилікувати ніхто не може. Ось чому недруги народу України роблять ставку саме на інформаційно-психологічну війну, адже її методами можна досягти більшого успіху, ніж

традиційною зброєю, і головне, що народ, заклопотаний турботами про хліб насущний, не помічатиме, що тихо та швидко вимирає. Стратегічним завданням державного управління в Україні стає необхідність перебудови суспільного життя на принципах позитиву.

Досвід в цьому напрямку таких передових європейських країн, як Великобританія та Франція, свідчить, що з 2002 року в їх урядах з'явилися спеціальні підрозділи, які почали займатися реалізацією заходів позитиву щодо своїх співгромадян. Радники керівників взяли за аналіз проблем щастя та його складових, навіть новий термін придумали – «нейронаука». Виявилось, що на утримання нещасливих, а від цього хворих, агресивних або безпорадних людей, треба набагато більше державних коштів [8].

Неможливо перебудувати суспільне життя на принципах позитиву без чіткої державної системи захисту суспільної моралі. Закон України «Про захист суспільної моралі» недосконалий та викликає жорстку критику експертів, аналітиків, вихователів, пересічних громадян. Не дивлячись на те, що велика кількість державних структур нібито займається захистом суспільної моралі (Національна експертна комісія і регіональні колеги з питань захисту суспільної моралі, Міністерства культури і мистецтва, охорони здоров'я, освіти і науки, внутрішніх справ, Генеральна прокуратура, Державна митна служба, Державний комітет телебачення й радіомовлення, Національна рада з питань телебачення і радіомовлення), але її стан не покращується. На жаль, Україна сьогодні входить до трійки світових лідерів із виробництва порнографічної продукції. Пропаганда алкоголю (особливо пива) перетворилася на окремий вид прибуткової діяльності. Результат такого деструктивного інформаційно-психологічного впливу – 30–40-відсотковий підлітковий алкоголізм, криміналізація суспільства. Молодь замість того, щоб займатись спортом, закликають дивитись спортивні змагання з пляшкою пива в руці. Новою загрозою суспільній моралі став Інтернет, що викликає психологічну залежність та поширює всюдозволеність. Інтернет, з якого молодь черпає до 80 % інформації про навколишній світ, спотворює її душу. Це підірвав нашого майбутнього, суто внутрішня, створена бездіяльністю держави та суспільства, національна загроза. Ось чому 59 % українців рішуче виступають за впровадження моральної цензури [9].

Низька суспільна мораль підриває і без того невисоку соціальну культуру. Невисока соціальна культура продукує суспільний негатив, що отруює і без того не легке життя. Громадяни, що не мають належної соціальної культури, приречені бути предметом для політичних маніпуляцій. Академік Національної академії правових наук О. Костенко справедливо зауважив, що соціальне безкультур'я громадян України – не вина їхня, а біда. Проявом цього є криза, що вразила всі сфери суспільного життя. Зокрема, корупція в Україні, в тому числі політична, – закономірний наслідок нерозвиненості соціальної культури громадян. Роль громадян, уражених антикультурним «вірусом» сваволі й ілюзій, у поширенні корупції, хоч як це парадоксально, є основною, а державних урядовців – лише додатковою. Звідси й треба виходити, протидіючи корупції. Соціальне безкультур'я, яке спричиняє поширення в суспільстві сваволі й ілюзій, є основною загрозою національній безпеці України – коренем усіх соціальних негараздів. Через відсутність належної соціальної культури будь-яка свобода – політична, економічна, правова, моральна – стає засобом для зловживань. Яка соціальна культура громадян,

таке й їхнє життя. Академік О. Костенко запропонував комплекс заходів «культурифікації» громадян України: згуртуватися навколо ідеї Новітнього Просвітництва, спрямованого на поширення серед громадян України передової соціальної культури; запропонувати «План розвитку соціальної культури громадян України», «Національну програму заходів з підвищення ролі соціальних наук у модернізації України». Вчений підкреслює, що народи процвітають завдяки університетам, а не завдяки партіям, урядам, президентам чи парламентам. Тому університети в Україні мають стати просвітницькими центрами забезпечення розвитку соціальної культури наших громадян. Культура – мати порядку [10].

Справу подолання соціального безкультур'я громадян України не вирішити без такого важливого та перевіреного засобу, як бібліотеки. Недарма американці вважають, що долар, вкладений у бібліотечну справу, приносить три долари прибутку. Тому у них такі багаті бібліотеки. На жаль, за роки незалежності, кількість бібліотек в Україні скоротилася на 4 тисячі (всього в Україні діють 53 тисячі бібліотек та 40 тисяч книгосховищ). Найбільше бібліотек ліквідовано у селах – близько 3400 установ. Це не може не викликати стурбованості, оскільки провідні історики вважають, що саме на селі сформувалась і зберігається генетична ідентифікація української нації. Зменшення кількості бібліотек на селі сприяє вкрай негативному процесу вимирання села, його деградації. Шкідливий процес «оптимізації» бібліотечної системи продовжує реалізовуватись в геометричній прогресії. До проблем розвитку бібліотечної справи, на думку член-кореспондента НААН, віце-президента Асоціації бібліотек України В. Вергунова, немає продуманого державного підходу, навіть незважаючи на наявність 80 відповідних законодавчих актів, які часто суперечать один одному. Це результат розпорошеної координації діяльності різних типів бібліотек між майже двома десятками різних систем і відомств. Необхідно створити спеціальний державний координуючий орган – Національну агенцію з питань бібліотек і бібліотечної справи [11]. Отже, терміново необхідно припинити згубну практику ліквідації бібліотек під виглядом «оптимізації», особливо в сільських районах; забезпечити кожному бібліотеку комп'ютером, друкованим та копіювальним засобами, Інтернетом; розширити мережу бібліотек.

У внутрішньополітичному житті українського суспільства для його консолідації дуже важливо побороти деструктивні стереотипи образу ворога. Для прикладу, у фінському соціумі немає образу внутрішнього ворога – є опоненти, а ворогів немає. Там дбають про консенсус в своєму суспільстві, а уряди проводять суто соціальну політику. У Фінляндії сформувалась трипартійна система: дві партії в уряді – одна в конструктивній опозиції, і так по колу. У Фінляндії держава офіційно субсидіює опозицію, щоб ніхто не випадав із суспільства, не був соціально відчуженим. [13]

Вдалою формою щодо запровадження позитиву в молодіжному середовищі можна назвати російський конкурс на створення анти-екстремістських роликів під егідою комітету з молодіжної політики і взаємодії з громадськими організаціями РФ. [5] Щоб суспільство жило позитивом, а не негативом, воно, за переконаннями М. Жулинського, не повинно жити політикою, воно має жити культурою. В ідеалі держава майбутнього повинна бути культурним, а не політичним організмом. Микола Григорович запропонував принцип, за яким український народ вийде з прірви негативу: «Ми ніколи не повинні думати, що про нас потім скажуть, ми повинні звертати увагу на те, що ми про себе можемо сказати» [14].

Ще древні стверджували, що ми вибудуємо долю за допомогою думок. У Біблії йдеться про те, що наші думки – мов насіння: про що ми міркуємо – тим стаємо. Ми думки трансформуємо у слова, які контролюємо з допомогою розуму. Наші міркування, як потаємні, так і висловлені вголос, – матеріальні. Думки та слова – емоційне програмування на майбутнє. Погані слова – мов цвяхи в стіні: витягнути можна, але сліди все одно залишаться. Коли кобзарі збиралися разом, то починали зустріч з молитви та вибачення за те, що думали один про одного погано, адже погані думки насилають на ближнього негатив, кодують зло. Природа людини – дуальна, і в ній панує як добро, так і зло. Якби людина була з усіх боків позитивною – не вижила б. Головне – перемагати свій темний бік, концентруватися на добрі. Академік П. Гаряєв вважає, що у всіх процесах життєдіяльності людини бере участь лише 2,5 % ДНК, а решта відповідають за думку і слово. Культура думки людини, вміння нею управляти – запорука майбутнього успіху. Щоб бути успішною та справедливою, людина повинна бути налаштована на позитив, але за необхідності бути готовою дати злу адекватну відсіч. Наше тіло керується думками та випромінює їх за допомогою вібрацій. Наші думки – це наша доля, тому слід користуватися можливістю керувати нею. Давно підмічено, що коли внутрішні частоти людей збігаються, вони легко зчитують думки, відчуття та емоції один одного, вгадують бажання. В народі такий інформаційно-психологічний зв'язок між людьми справедливо називають – рідними душами. Ідеальний варіант для державного управління – щоб думки правлячої еліти були спорідненими з думками та прагненнями народу [15].

Наші предки вмів прислуховуватись до сил природи, знали, як керувати енергетичними силами для досягнення поставленої мети. Особлива роль відводилась символам, запрограмованими на позитив. Вміння використовувати та управляти енергією символів у наших предків було запорукою успіху в щоденних життєвих справах. Сьогодні ті можливості, які дають слов'яноведичні символи, широко використовуються різними психофізіологічними методиками, дозволяють відкривати в людині особливі енергії для корекції навколишнього світу. Старослов'янська енергетична символіка була спрямована на матеріальний достаток (Марічка, Інглія, Небесний Ведр, Білобог, Велесовик, Солон, Солард); на сімейне щастя (Ладинець, Славець, Весільник, Колард, Купало, Родовик); на благополуччя родичів (Родимич); на лад у сім'ї (Всеславець); на жіночу мудрість та щастя (Огневиця); на позбавлення від хвороб (Одоленя, Зайчик, Новородник, Свитовид, Духобор, Глаголева Свастика, Блискавець, Сварожич, Духовна Свастика, Рожаниця); на повну чашу (Агні, Сонячний Хрест, Сваор, Чур, Макош); на успіх в різних справах (Садхана, Молвинець, Громовик, Яровик, Стрибожич, Яроврат, Ратиборець, Ристич, Пломінь, Богодар); на духовне багатство (Цвіт Папороті, Духовна Сила, Світоч, Боговник); для дітей (Світве Дерево, Колядник, Леля, Радинець) [17].

Фахівці Інституту соціології НАН України провели дослідження: чим сьогоденні громадяни відрізняються від людей «зразку» 1991 року. Звертає на себе увагу покращення соціально-економічних показників. Наявні зміни і у проведенні часу: частіше стали ходити в гості, до церкви, думати про додатковий заробіток. Але разом з тим, радіо в Україні майже не слухають, художню літературу читають у два рази менше, дуже багато дивляться телевизор і пересічний українець залишається більшою мірою знервованим і психологічно напруженим, ніж його сусід з Європи. Тому росте протестний потенціал

і його показник наближався до 4,3 при 4,6 під час помаранчевої революції. Тобто зберігається загроза нових соціальних потрясінь [18].

Відповідно, позитивні образи, позитивна громадська думка, репутація державної влади і її представників, сформовані і підтримувані в суспільстві, значною мірою спрощують і здешевлюють просування державної ідеології і сприяють швидкому запровадженню в життя державних рішень. Вивчення механізмів формування і функціонування позитивних образів представників влади в системі взаємин держави і суспільства створює основу науково обґрунтованих рекомендацій для підвищення ефективності й якості заходів щодо створення позитивного іміджу влади і її представників. В цілому, такі дослідження сприяють оформленню нової концепції управління комунікаціями органів державної влади, спрямованої на відновлення довіри до влади, створення умов для конструктивного суспільного діалогу.

Комунікативна модель формування позитивного образу держслужбовця включає наступні компоненти: завдання, зміст, форми діяльності служб у зв'язках з громадськістю, канали комунікацій, структуру інформаційних потоків. Ефективною стратегією з формування позитивного образу держслужбовця є створення адекватнішого, тобто значно складнішого і багатограннішого, ніж стереотип чиновника, образу сучасного державного службовця [19].

Інформаційно-психологічний позитив повинні формувати держава та громадянське суспільство. Для прикладу, в Білорусі Національна кіностудія розробила новий консолідуєчий проект «Повість минулих літ». Він представляє собою збірку короткометражних анімаційних фільмів для телебачення про історію виникнення гербів білоруських міст, що розповсюджуються серед бібліотек, музеїв, навчальних закладів [20].

Є гідні приклади інформаційно-психологічного позитиву і в Україні. Так, у березні-квітні 2012 року вдалося

організувати й провести безпрецедентний телевізійний марафон «Пісня об'єднує всіх!», що тривав 110 годин без перерви. Це було яскраве та захоплююче видовище, яке свідчить про те, що Україна може виробляти гідний, конкурентоздатний телевізійний продукт. Свідками українського пісенного дійства стали понад 150 країн світу. Телемарафон української пісні перевершив 103-годинний італійський пісенний марафон, який у 2010 році увійшов до Книги рекордів Гіннеса [21]. Футбол виступає потужним інструментом консолідування нації попри глобалізаційні тенденції. Недарма шведський політолог Серж Бейнвел вважає, що три кити, на яких раніше будувалася національна держава, сьогодні перетворилися на чотириох: територія, населення, уряд та національна футбольна команда [24].

Феномен інформаційно-психологічного позитиву активно використовується для поліпшення ефективності управління. Так, у книзі Касса Санстейна та Річарда Талера «Поштовх» («Nudge»), яка побачила світ 2008 року, доводиться, що всі психологічні або неврологічні особливості змушують людину робити вибір, здається, на шкоду її інтересам. Тому авторами запропоновано теорію поведінкової (біхевіористської) економіки, що дає можливість поліпшити ефективність управління. Сама ідея підштовхування ґрунтується на дослідженнях, які свідчать: людей можна скерувати в бік кращих рішень, просто по-іншому подавати варіанти вибору. Тобто поштовх використовується державою для максимальної реалізації потенціалу наявних соціальних норм. Схема управління соціальної дії позитивного інформаційно-психологічного поштовху не складна (див. рис. 1) і передбачає: сильну державу як суб'єкт; сам поштовх, що ґрунтується на інформаційно-психологічному позитиві; об'єктом виступає усталена соціальна норма; результатом – посилення позитивних економічних та соціальних наслідків, покращення ефективності управління.

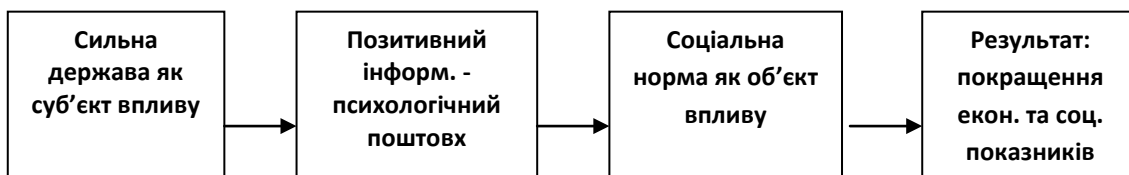

Рис. 1. Схема управлінської дії позитивного інформаційно-психологічного поштовху за теорією К. Санстейна та Р. Талера.

Так, в Британії, де діє експериментальний підрозділ «Поштовх», з метою покращення сплати транспортного податку, листи боржникам були перефразовані з використанням простішої мови – щось на кшталт «заплатіть податок, інакше залишитесь без машини» з фотографією автівки власника, що сприяло потроєнню кількості осіб, які поспішили сплатити податок. З метою масової теплоізоляції будинків та ефективного використання електроенергії в Британії, усвідомлюючи небажання мешканців морочитися з розгрібанням завалів на горищах, фірми, що здійснюють теплоізоляцію, запропонували провести прибирання горища з вивезенням непотребу на звалище і поверненням всього іншого власнику після закінчення утеплення. Такий «поштовх» з позитивом зацікавленості призвів до триразового збільшення кількості заявок на теплоізоляцію будинків. Отже, «революція підштовхування» спонукає державу владу використовувати просту, зрозумілу мову, підтримує такий підхід, який бере до уваги реальну поведінку і дає змогу випробувати нові

управлінські ідеї в невеликому масштабі перед ширшим застосуванням [22].

☞ **Стратегічне завдання держави та суспільства – боротьба з інформаційно-психологічним негативом, формування позитивної та оптимістичної людини, запровадження здорового позитиву в усі сфери суспільного життя.** Держава не повинна цю стратегічну місію передавати на відкуп у приватні руки, адже наш монополістичний капіталізм наплодить освічених, страшних та винахідливих негідників, озброєних інтелектом, і тоді боротьбу з негативом буде програно.

Автор визначає інформаційно-психологічний позитив державного управління як стан та процес позитивного ставлення окремих індивідів та широких соціальних груп до реальних управлінських кроків держави та її представників.

Інформаційно-психологічний позитив образу держави та державного службовця здатний прискорити реалізацію планів і програм органів влади, здешевити за-

провадження в життя державних рішень, зменшити опір суспільства і його окремих груп, виступаючи значущим чинником ефективності державного управління. Вивчення механізмів формування і функціонування позитивних образів представників влади в системі взаємин держави і суспільства створює основу науково обґрунтованих рекомендацій для підвищення ефективності і якості заходів щодо створення позитивного іміджу влади і її представників.

Більш детальне вивчення технологій боротьби за позитивний імідж держави, за «розум та серця» свого населення та світової спільноти дозволить діяти поміркованіше, ефективніше з урахуванням чужих помилок та досягнень. Консолідує пропаганду всередині країни можна успішно провадити тільки на позитиві; позитив є також підґрунтям для успішних PR-акцій і за кордоном. Основні кроки державного будівництва повинні світитись позитивом. На негативі, щоденному смакуванні реальних та надуманих негараздів державу не побудуєш, розум та серця громадян не завоюєш. Свобода слова – це не тільки свобода крикливої критики – це також й свобода на позитив.

Соціальне безкультур'я, яке спричиняє поширення в суспільстві сваволі й ілюзій, є основною загрозою національній безпеці України – коренем усіх соціальних негараздів. Через відсутність належної соціальної культури будь-яка свобода – політична, економічна, правова, моральна – стає засобом для зловживань.

Перефразуючи класика, можна стверджувати, що тільки та держава чогось варта, яка вміє себе захищати. Перша зброя в арсеналі захисту держави – це нею ж сформований позитивний образ про себе, над яким щоденно працюють державні та громадські фахівці.

Література.

1. Семенюк-Самсоненко В. Криза духу // Голос України. – 25.11.2011. – № 222(5222). – С. 7.
2. На Украине – 76% патриотов и только половина – защитников Родины: [Електронний ресурс] // Русские на Украине. – 16.08.11 – Режим доступу: <http://rus.in.ua/news/4588.html>.
3. Воскобойников Д. «Осчастливики» // Комсомольская правда 08.09.2011. – С. 11.
4. Усенко Л. Щоб не «сіла» внутрішня батарея. Психологія. Синдром емоційного виснаження може створити у житті чимало проблем...// г. «Урядовий кур'єр». – 21.09.2011. – С. 19.
5. «Смольный объявил конкурс на создание антиэкстремистских роликов, которые разместят «ВКонтакте» и Facebook» [Електронний ресурс] // «Фонтанка». – 05.10.11. – Режим доступу: <http://www.fontanka.ru/2011/10/05/072>.
6. Мельников А. Гормоны радости. Что надо есть, чтобы быть счастливым // Аргументы и факты в Украине. – № 51. – 2011. – С. 26.
7. Кучин В. Смертельно опасная меланхолия // Секретные материалы в Украине. – 2011. – № 20 (322). – С. 8–9.
8. Почепцов Г. «Нематериальное можно і треба конструювати» // Урядовий кур'єр. – № 246. – 31.12.2011. – С. 18.
9. Сафроняк Г. Віртуальний дядько стріляє з-за рогу. // Віче. – 2010. – № 13. – С. 33–34.
10. Костенко О. Про підвищення ролі суспільних наук у модернізації України. // Віче. – 2011. – № 13. – С. 25–27.
11. Вергунов В. Уявіть рай, схожий на бібліотеку. // Голос України. – 2011. – № 191 від 13.10. – С. 20.

12. Тотальная цензура в Интернете начнет действовать еще до конца года [Електронний ресурс] // Росбалт. – 24.10.11. – Режим доступу: <http://www.rosbalt.ru/main/2011/10/24/904640.html>.

13. Безп'ятчук Ж. Країна інноваторів. // Український тиждень. – 2-8.12.2011. – № 49 (2140). – С. 42–44.

14. Жулинський М. «В Акті про проголошення незалежності треба було написати, що відновлюємо українську державність» // «Високий замок». – 3-9.11.2011. – С. 7.

15. Чумарна М. Не розкривайте мрії ворогам! // «Високий замок». – 15–21.12.2011. – С. 18.

16. Литвин В. Самоврядування визначатиме суть влади // Голос України. – № 234(5234). – 10.12.2011. – С. 3.

17. Волопас Н. 50 древних славянских символов, заряженных на исполнение желания и достижение любых целей / Николай Волопас. – М.: АСТ, 2012. – 245, [1] с. – Свет. Сила. Добро.

18. Козуб Т. Социологи рассказали, чем нынешние сограждане отличаются от людей «образца» 1991 года // Комсомольская правда. – 5-11 08. 2011. – С. 9.

19. Формирование позитивного образа государственного служащего как фактора повышения эффективности государственного управления в субъекте Российской Федерации: [Електронний ресурс] // dissercat.com. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-pozitivnogo-obrazag-osudarstvennogo-sluzhashchego-kak-faktora-povysheniya-effek>.

20. Шрека» в белорусской анимации не будет никогда [Електронний ресурс] // Белорусские новости. – 07.08.11. – Режим доступу: http://navinu.by/rubrics/2011/08/07/ic_articles_117_174659.

21. Наливайко В. Українська пісня стала світовим рекордсменом // Урядовий кур'єр. – № 61(4705). – 04.04.2012. – С. 1–2.

22. Тонкі натяки. Застосування поведінкової економіки в державній політиці обіцяє хороші результати // Український тиждень. – № 15(232)13-19.04.2012. – С. 42–43.

23. Лібанова Е. «Низька народжуваність – ознака кризи? Категорично проти!» // Віче. – № 1. – 2012. – С. 34–35.

24. Пагіря О. Поле для єднання. // Український тиждень. – № 25(242)22-28.06.2012. – С. 16–19.

25. Н. Эберстадт Почему вымирает Россия. // Секретные материалы 20 века. – № 16(342) 2012. – С. 4–5.

УДК 353:35.08

Наталія Колісніченко

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ І ЛІДЕРІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ

У статті розглядаються аспекти формування регіональної політико-управлінської еліти і лідерів у контексті реалізації державної кадрової політики. Аналізуються різні підходи до трактування регіональної

© Колісніченко Н.М., 2012.